

Arkkiv. n. 311 / 22.12.1994

VIHANTI

Kertomus vuonna 1994 Rantasen- ja Saarelanjärven
vesityssuunnitelman johdosta suoritetusta
arkeologisesta inventoinnista Vihannissa.

Oulu 7.10.1994

Mika Sarkkinen, Huk

Vihannin kunnan pyydettyä museovirastolta lausuntoa Rintasen- ja Saarelanjärven vesittämissuunnitelmasta, edellytti museovirasto alueella tehtäväksi tarkentavia ja ajantasaistavia maastotarkastuksia. Jotta jatkosuunnitelman laadinnassa välttyttäisiin kiinteiden muinaisjäännösten osalta turhilta viivytyksiltä, museovirasto esitti maastotarkastukset tehtäväksi syksyn 1994 aikana. Sovittiin, että Pohjois-Pohjanmaan museon arkeologi tekee tarkastukset virkатыö-^anä niin, että Vihannin kunta huolehtii tutkimuksista aiheutuvista matkakustannuksista.

Rahoituksen varmistuttua inventoinnin vaatimat arkistotyöt tehtiin 28.9.1994. Inventointityö maastossa suoritettiin 29.-30.9.1994 välisenä aikana Huk Mika Sarkkisen toimesta.

Vesityssuunnitelman kattama alue välittömine ympäristöineen sisältää kohtalaisen runsaasti esihistoriallisia kohteita. Alueelta tunnetaan kaikkiaan 17 kivikautista asuinpaikkaa, 7 kivikautista irtolöytöpaikkaa ja 2 suolöytöpaikkaa. Arkeologisia kaivaustutkimuksia on tehty ainoastaan Aartokankaan kivikautisella asuinpaikalla (VIHANTI 5), jossa Aarne Äyräpää kaivoi 1932. (ks. A. Äyräpään kaivauskertomusta Arkeologisen osaston top. arkistossa). Vihannin inventointi on tehty vuonna 1964 (A. Sarvaksen inventointikertomus, Ark. os:n top. ark.), jota kuitenkin nykytilanteessa voi pitää vanhentuneena.

Asuinpaikat samoin kuin irtolöydöt sijoittuvat n. 85 m korkeuskäyrän yläpuolelle pohjoiseen pistävän muinaisen merenlahden rannoille. Molemmat vesitettävät järvet sijaitsevat tämän muinaislahden alueella. Järvien vesipinta tulee olemaan +83,50 ja vettymisalue korkeimmillaan +84,50. Muinaislahden pohjoisperukka suojataan patovallilla, eikä suunnitelma niin ollen uhkaa Läntisrannan paikallistien pohjoispuolelta tunnettuja muinaisjäännöksiä. Niinpä nämä katsottiin tärkeysjärjestyksessä viimeiseksi.

Kenttätyössä paitsi, että se kohdistettiin vesitettävän alueen lähimpiin kohteisiin, jotka jo entuudestaan tunnettiin, myös pyrittiin etsimään ko. alueelta mahdollisia uusia, aiemmin tuntemattomia muinaisjäännöksiä. Alueen pohjoispuolisia kohteita (asuinpaikat 13, 14, 15, 16, 17 ja 100 sekä irtolöytöpaikat 64 ja 65) ei maastossa lopulta ehditty tarkastaa. Ainoastaan kohteeseen 16 Haapala tehtiin lähinnä toteava käynti. Tilanne entisiin tietoihin verrattuna ei ollut muuttunut.

Aiemmin tuntemattomia kohteita löydettiin vain yksi. Tämän lisäksi saatiin tarkennettua lähinnä Rintasenjärven alueella olevien kohteiden sijaintia ja laajuutta. Alueen maaperästä voidaan todeta, että asuinpaikkoja ajatellen otollisin hiekkamaa on selvästi yleisempää muinaislahden itärannalla, kun taas länsiranta on pääosin lähinnä kivistä hiekkamoreenia tai moreenia.

Maastotarkastusten aikana havaittiin, että vanhan järven/suon ja hiekka/moreenimaan raja on varsin selväpiirteinen. Paikannettujen asuinpaikkojen ei havaittu missään ulottuvan alemmaksi kuin asuinpaikalle soveliaan hiekka tai moreenimaan. Esitetyn vesityssuunnitelman mukaan molemmat järvet ja niihin liittyvät vettymisalueet sijaitsevat vanhojen järvien ja soiden alueella, minne tunnetut muinaisjäännökset eivät siis ulotu. Näin ollen suunniteltu vedenosto ei aiheuta uhkaa muinaisjäännöksille.

Vesitysalueen länsirannalla vedenpinnan säännöstely hoidetaan kuivatusojalla, joka rakennetaan vanhalle suoalueelle, eikä näin muodosta uhkaa muinaisjäänöksille. Saarelanjärven länsipuolinen patovalti ei myöskään ole uhka muinaisjäänöksille. Vesityssuunnitelma ei koske kohdetta 19 Kumpu, eikä kohdetta 7 Vaitisaari. (ks. tarkemmin ao. kohteiden kuvaus kohdeluettelossa).

Rantasenjärven pohjoispuolinen valti sen sijaan tulee sivuamaan itäosaltaan muinaisen merenlahden rantaa Läntisperän tien eteläpuolella palstojen 1:15 ja 2:36 alueella ja mahdollisesti tien pohjoispuolella edelleen palstan 2:36 alueella. Paikalla on hiekkamorenimäki, joka muodostaa idästä muinaiseen merenlahteen pistävän niemekkeen. Sen rannat, etenkin länsiosassa, laskevat varsin jyrkästi, mutta asuinpaikan mahdollisuus ei ole topografisesti pois suljettua. Niemekkeen länsiosassa ja sen luoteispuolella olleet pellot olivat nurmella. Alueelle tehdyissä koepistoissa ei havaittu merkkejä muinaisjäänöksistä. Mainittakoon, että niemekkeen eteläreunalla on kivikautinen asuinpaikka (kohde 44) ja että niemekkeen länsipuolelta on löydetty rautakautinen reenjalas (kohde 107).

Vettymisalueen itäreunalla järvien rantaa tullaan parantelemaan koneellisesti. Tällöin on syytä kiinnittää huomiota alueisiin, joissa vettymisalueet lähenevät +85,00 metrin käyrää. Rantasenjärven kohdalla tällainen alue ulottuu em. pohjoisesta vallipadosta rantaa pitkin aina Aartokankaan asuinpaikalle. Kyseisellä alueella on runsaasti merkkejä kivikautisesta asutuksesta.

Vastaava tilanne suhteessa korkeuskäyrään on Saarelanjärven itärannalla Hilapan (R:no 3:20) tilan kohdalla. Tällä alueella ainoat merkit muinaisjäänöksestä ovat kuitenkin Hilapan talon (kohde 20) kohdalla Raahan tien itäpuolella, siis kaukana tulevasta rannasta. Tilojen pellot ulottuvat kuitenkin vettymisalueelle ja maaperä siinänsä soveltuu asuinpaikaksi, samoin kuin paikan topografia. Alueella ei kuitenkaan havaittu merkkejä asuinpaikasta. Pellot olivat osin viljelyksessä ja osin nurmella, joten havaintomahdollisuudet eivät olleet parhaat mahdolliset.

Mainituilla alueilla rannan koneellinen parantelu tulee tapahtumaan suunnitelmakartalle merkittyjen vesipinta ja vettymisaluiden rajalla, joka jää selvästi +85,00 "asuinpaikkakäyrän" alapuolelle. Ylä-Rantasesta Aartokankaan kautta Tiluksenpähän (kohteet 44, 5 ja 6) ulottuva asuinpaikkakeskittymä on laajuudeltaan ja osin intensiteetiltään sellaista luokkaa, että koneellisen työn seuranta alueella on allekirjoittaneen mielestä kuitenkin syytä harkita. Jonkin asteinen seuranta on mahdollisesti tarpeen myös mainitun pohjoisen vallipadon itäosan ja Saarelanjärven länsirannan osalta.

Ns. suolöytöjä vesityssuunnitelman alueelta tunnetaan varmuudella kaksi. Vihannin museossa on varhaisrautakautinen reenjalas (Vih.M 1807; kohde 107), joka on löydetty Rantasenjärven pohjoisrannalta. Toinen löytö on Rantasenjärven länsireunalta löydetty kahtena kapaleena olevan haapalaudan, mahdollisesti suksen, jäänteet (Vih.M 1740; Kohde 106). Muutamista kynnöksellä olleista suopelloista ja eräästä uuden omakotitalon pihalle kaivetusta lammikosta tehtyjen havaintojen perusteella entisiä järviä ympäröivä suo sisältää runsaasti säilynyttä luonnonpuuta, joten mahdollisten esineiden löytä-

minen näiden joukosta on vaivalloista. Savesta esineet löytynevät helpommin ja niiden talteenotto lienee mahdollista.

Maastossa tehdyistä havainnoista raportoitiin alustavasti Vihannin kunnan ympäristönsuojelusihteerille Ilkka Haatajalle 30.9.1994. Tuolloisessa keskustelussa kävi ilmi, että vesittämisessä tarvittava maa-aines pyritään löytämään rakennusalueen läheltä. Alueella onkin sopivia moreeniharjanteita. Paikkakuntalaisten kanssa käydyissä keskusteluissa antoi allekirjoittanut itselleen kertoa, että näillä harjanteilla olevissa kivikoissa on erilaisia kivirakennelmia, ilmeisesti rakkakuoppia ja/tai röykkiöitä. Joten maa-aineksennotosuunnitelmia tehdessä on syytä palata asian muinaistieteelliseen puoleen.

Kertomus sisältää kuvaukset tarkastetuista kohteista. Liitteenä on kaksi karttaa. Peruskarttaotteesta käy esille kohteiden yleinen sijainti. Suunnitelmakartan pienennökseen on merkitty tarkemmin alueella olevien kohteiden sijainti ja laajuus, niiltä osin kuin se on saatu selvitettyä maastossa tehdyin havainnoin, joita osin on täydennetty luotettavana pidettyjen tiedonantojen perusteella.

Oulussa 7.10.1994

Mika Sarkkinen, Huk

VIHANTI 3

Kukkonen, Matinhalme

Kivikautinen asuinpaikka, II

2434 03 VIHANTI

x = 7157 14, y = 2545 97, z = n. 85-87,5

Vihannin kirkosta n. 3,5 km luoteeseen Vihannista Raaheen johtavalla tieltä kääntyvän Läntisrannalle johtavan paikallistien eteläpuolisella peltoaukealla. Kukkonen päärakennuksesta noin 200 m koilliseen oleva pieni peltoaukea liittyy itäpuoliseen myöhemmin raivatuun laajaan peltoaukeaan. Paikalta on saatu talteen kiviesineitä ja kvartsi-iskoksia. Paikalla on havaittu myös hiiliä ja punaista maata.

Tarkastuksen aikana peltoalue oli nurmella, eikä asuinpaikasta kertovia havaintoja tehty. Jokin vuosi sitten pellon pohjoispuolista tietä on levennetty jokin vuosi sitten, mutta se leikkaa rinnettä kohtalaisen jyrkässä rinteen kohdassa, eikä ole asuinpaikkaan juuri vaikuttanut.

Kylä: Vihanti

Tila: Kukkonen 1:44

Omistaja: Matti Mustakangas, KP 4 86400 VIHANTI

Löydöt: KM 9553, 11779 ja 16463 sekä Vih.M 2

Aiemmat tutkimukset:

Inv. 1964 A. Sarvas

VIHANTI 4

Kukkonen, Navetta- Alankopelto

Kivikautinen asuinpaikka, II

2434 03 Vihanti

x = 7157 08, y = 2544 76, z = n. 85-92,5

Yleissijainti ja omistaja kuten kohteessa 3. Kyseessä on Kukkonen talon rakennusryhmän länsipuolinen peltoalue, jota lännessä ja etelässä rajoittaa nouseva maasto. Pohjoisessa se liittyy 85 m korkeuskäyrän rajoittamaan muinaiseen merenlahteen. Alueelta on kiviesineitä, niiden katkelmia ja kvartsi-iskoksia.

Tarkastuksen aikana pelto oli nurmella, eikä täydentäviä havaintoja tehty.

Löydöt: KM 16464:1-2 sekä Vih.M 333, 334 ja 1579?

Aiemmat tutkimukset:

Inv. 1964 A. Sarvas

VIHANTI 5

Aartokangas

Kivikautinen asuinpaikka, I-II

2434 03 Vihanti

x=7157 00-20, y=2546 00-10, z= n. 87,5 (1932 kaivausalue, noin)

x = 7156 92 - 7157 28, y = 2545 84 - 2546 16, z = n. 85 - 90

(Alue, jolta asuinpaikkahavaintoja ko. palstalla)

Vihannin kirkolta noin 3 km pohjoisluoteeseen, Vihannista Raaheen johtavan tien ja Rantasenjärven välisellä peltoalueella. Maaperä alueella on hiekkaa. Pellot viljelyksessä, etupäässä perunalla. Aivan A. Äyräpään tutkimusalueen viereen rakennettu uusi tilan pääraakennus. Tilaa viljelee Esa Hirvilammi. Alueelta on kaivauksilla saatu keramiikkaa ja muuta asuinpaikkamateriaalia. Lisäksi kiviesineitä ja keramiikkaa on kerätty irtolöytöinä.

Tarkastettaessa pellot olivat puunanoton jäljiltä ja multa koneiden painamaa. Paikalla havaittiin muutamia iskoksia. Äyräpään kaivausalueen osoitti talon isäntä, jonka isoisa Kustaa Hirvilammi aikoinaan kohteen muinaistieteelliselle toimikunnalle ilmoitti. Alueen sijainti pyrittiin varmentamaan vuoden 1932 kaivauskartoista. Tällöin kävi ilmi, että alueella oleva lato, jonka lähellä kaivausalue sijaitsi, on siirretty noin 30 m luoteeseen. Kaivausalue sijaitsee aivan nykyisen talon vierellä olevan leikkimökin ja varastorakennukselle johtavan pihatien välissä, missä yhä erottuu matala painanne. Rakennuksen perustaa kaivettaessa oli esiin tullut jonkin verran kvartseja. Äyräpään mainitsema runsaslöytöinen rantapelto on nyt ainakin osin pihamaana.

Esa Hirvilammen mukaan kvartseja ja kiviesineitä on löytynyt myös uuden talon pohjois- ja itäpuolisilta pelloilta. Tämän vahvistavat tarkastuksen yhteydessä tehdyt havainnot, ainakin kvartsiensaosalta. Uuden talon eteläpuolelta on lisäksi löydetty keramiikkaa. Alueelta tehtyjä löytöjä on omistajan ja tämän perheen hallussa.

Alueen löytöalueista tarkemmin liitteenä olevassa suunnitelmakartan pienennöksessä.

Kylä: Vihanti

Tila: Aartokangas (=osin vanha Rantanen R:no 2:28, 1979 peruskartan mukaan)

Omistaja: Esa Hirvilammi, kp 4, 86400 VIHANTI

Löydöt: KM 9552:1-74, 11754:1-16, 16458:1-18, 20091, 20100, 20101:1-2, 20104 ja 20107 sekä Vih.M. 6-12, 19-21, 302, 304, 306-307, 309-310, 312, 314, 318-319, 321-326, 329-330, 2536, 2561?, 2528, 2673, 2675:1-2, 2744, 2772-2775 ja 2797-2798

Aiemmat tutkimukset:

Kaiv. 1932 A. Äyräpää

Inv. 1964 A. Sarvas

Tark. 1977 P. Purhonen

VIHANTI 6 (=91)

Tiluksenpää, (Tilus)

Kivikautinen asuinpaikka, II

2434 03 Vihanti

x = 7156 43-64, y = 2546 46-56, z = n. 85 - 87,5

Vihannin kirkosta noin 2,4 km pohjoisluoteeseen, Vihannista Raaheen johtavan tien länsipuolella ja Utuseen (Pekuri) johtavan tien pohjoispuolisella pellolla. Maasto laskee loivasti länteen ja noin 85 korkeuskäyrän kohdalla maaperä vaihtuu hiekasta suoperäiseksi. Alueelta on saatu talteen kvartsi- ja kivilaji-iskoksia, sekä esi-
neiden teelmiä.

Tarkastettaessa alue oli kynnöksellä. Paikalla havaittiin kvartsi- ja kivilaji-iskoksia. Niitä oli koko peltoalueella, mutta eniten pellon länsipuoliskolla. Palstaa vuokraviljelee Esa Hirvilammi, jonka kertomat havainnot alueelta voitiin näin vahvistaa. Edelleen hän kertoi, että paikalta olisi mainitun esineistön lisäksi löydetty keramiikkaa pellon keskiosasta. Allekirjoittanut pitää tietoa luotettavana.

Kylä: Vihanti

Tila: Tiluksenpää 2:17

Omistaja: Eemi Ahola (vuonna 1977)

Löydöt: KM 16446:1-3 ja 20108:1-4 sekä Vih.M 2526?

Aiemmat tutkimukset:

Inv. 1964 A. Sarvas

Tark. 1977 P. Purhonen

VIHANTI 7

Vaitisaari

Kivikautinen asuinpaikka, II

2434 03 VIHANTI

x = 7156 20, y = 2546 16, z = n. 87,5

Vihannin kirkosta noin 2,3 km luoteeseen, Utuseen (Pekuri) johtavan tien varrella olevalla suosaarekkeella. Saaren korkeimman kohdan lounaisosassa on pieni niitty, jonka koillispuolinen saaren harjanne on melko kivikkoinen. Alue on muinaislahtivaiheessa ollut ilmeisesti pienenä saarena. Paikalta on aiemmassa inventoinnissa löydetty kvartssia ja myös Vihannin museon taltta no. 38 on peräisin täältä. Myös saman museon kvartsi-iskokset (2526) voivat olla täältä.

Tarkastuksen yhteydessä paikalla ei havaittu merkkejä muinaisjäänöksistä. Mäen laella oleva pelto oli niittynä ja saarta ympäröivät pellot eivät olleet viljelyksessä. Tehdyt koepistot olivat löydötömiä.

Kylä: Vihanti

Tila: Tiluksenpää 2:17

Löydöt: KM 16447 sekä Vih.M 38 ja 2526?

Aiemmat tutkimukset:

Inv. 1964 A. Sarvas

VIHANTI 12

Rantanen, Navettakangas

Kivikautinen asuinpaikka, II
 2434 03 VIHANTI
 x = 7157 10, y = 2546 24, z = n. 90

Vihannin kirkosta noin 3 km pohjoisluoteeseen Vihannista Raaheen johtavan tien itäpuolella, Navettakangas nimisen kankaan lounaisreunalla. Alue on mäntyä kasvava hiekkakangas, jonka eteläpäässä on vanhoja hiekkakuoppia. Ylempänä kohteen itäpuolella on kookkaita siirtolohkareita. Kankaan halki kulkee metsätie pohjoisessa oleville hiekkakaaroille. Kohteen länsipuolella kulkevan maantien toisella puolella ovat Aartokankaan, Ala-Rantasen ja Tiluksen asuinpaikat.

Kohteessa on vuoden 1964 inventoinnissa löydetty kvartseja metsätien ja siitä hiekkakuopille johtavan polun risteysalueelta. Kohteen tarkastuksessa alueella ei kvartseja havaittu. Mainitusta metsätien ja polun risteyksen itäpuolella olevalla terassimaisella tasanteella on pyöreä laakea painauma, jonka halkaisija on noin 8 metriä ja syvyys noin 30-40 cm. Selviä valleja painauman reunoilla ei ole. Painauman keskelle tehdyssä koepistossa havaittiin likamaata. Muita vastaavia painaumia paikalla ei havaittu. Painauman vierellä on pieniä hiekanottopaikkoja ja yksi lähinnä pyyntikuoppaa muistuttava pieni kuopanne.

Painaumassa ollut huuhtoutumiskerros todistaa sen korkeasta iästä, joten painaumaa voi pitää kodanpohjana. Mainittakoon että Äyräpää Aartokankankaan kaivauskertomuksessa epäilee tutkimusalueella olleen kotamaisen rakenteen, mutta paalunjälkien perusteella saatua rakenteen kokoa hän pitää liian suurena. Äyräpään oletettaman kodan halkaisija on lähes 8 metriä.

Kyseessä oleva kohde liittyy osana laajaan Rantasenjärven itärannan kivikautiseen asuinpaikkakokonaisuuteen, johon lisäksi kuuluvat kohteet 5, 6, 44, ja 106.

Kylä: Vihanti
 Tila: Rantanen 2:28 (1979 kartan mukaan)

Löydöt: KM 16459
 Aiemmat tutkimukset:
 Inv. 1964 A. Sarvas

VIHANTI 18

-Isokangas

Kivikautinen asuinpaikka, II
2434 03 VIHANTI
x = 7156 85, y = 2544 84, z = n. 90

Vihannin kirkosta noin 3,7 km luoteeseen Läntisrannan tien kaakkoispuolella, Rantasenjärven länsipuolisen kankaan itäreunassa. Asuinpaikka sijaitsee Pauli Aholan omistaman Isokankaan talon Aholan rakennusyhmän eteläpuolisella pellolla. Alueen maasto viettää etelään. Maaperä on pienikivistä hiekkamoreenia.

Tarkastushetkellä pelto oli pääosin nurmella, mutta sen pohjoisreuna oli osin perunamaana. Perunan noston jäljellä olleessa pellossa havaittiin muutamia kvartseja, jotka jätettiin paikoilleen. Omistaja kertoi havainneensa pellossa olevan jonkin verran kvartseja.

Maastohavaintojen ja isäntäväen kertoman mukaan kvartsit ilmeisesti keskittyvät paremminkin pellon pohjoisosaan. Mainitun pellon itäpuolella rinteessä oleva pelto oli myös perunanoton jäljiltä. Siinä ei kvartseja havaittu.

Kohteesta n. 120 m koilliseen sijaitsee asuinpaikka 38 Isokangas E.

Kylä: Vihanti
Tila: Isokangas 2:26
Omistaja: Pauli Ahola, KP 4 86400 VIHANTI

Löydöt: KM 16448
Aiemmat tutkimukset:
Inv. 1964 A. Sarvas

VIHANTI 19

Kumpu

Kivikautinen asuinpaikka, II

2434 03 VIHANTI

x = 7156 53, y = 2545 22, z = n. 85 (päärakennus)

x = 7156 46-55, y 2545 02-08, z = n. 85 (lounaisrinne)

Vihannin kirkosta noin 3,3 km luoteeseen Rantasenjärven länsirannalla olevalla Riihikangas nimisellä harjanteella. Harjanteen laki on kivikkoista moreenia, jonne on raivattu kolme peltotilkkaa. Harjanteen itäpäässä on Kummun tilan rakennusryhmä. Mäen pohjoisreuna on jyrkkä, muut rinteet laskevat loivemmin.

Vuoden 1964 inventoinnissa löydettiin kvartssia talon pihapiiristä ja lounaisrinteen perunapellosta. Nyt tehdyssä tarkastuksessa pihapiirin alueelta ei tehty havaintoja muinaisjäännöksestä.

Harjanteen lounaisrinteen pellosta tavattiin kvartssia noin 100 metrin matkalla 85 metrin korkeuskäyrän tuntumassa. Maaperä paikalla on hiekkaista peltomultaa, alempana turpeensekaista. Peltoa, jossa kvartsit havaittiin oli kuluvana kesänä muokattu, mutta se oli jo osin kasvillisuuden peittämä. Asuinpaikka voi jatkua harjanteen eteläpuolisillekin pelloille, mutta tarkastuksen aikana ne olivat nurmella. Kvartsit jätettiin paikoilleen.

Kylä: Vihanti

Tila: Kumpu 3:30

Omistaja 1964: Aili Mäkivierikko

Löydöt: KM 16449:1-2

Aiemmat tutkimukset:

Inv. 1964 A. Sarvas

VIHANTI 20

-Hilappa

Kvartsilöytöpaikka, II

2434 03 VIHANTI

x = 7155 86, y = 2547 16, z = n. 85

Vihannin kirkosta noin 1,5 km pohjoisluoteeseen, Vihannista Raaheen johtavan tien varrella Saarelanjärven itärannalla. Alueella on peltojen ympäröimiä taloja. Vuoden 1964 inventoinnissa löydettiin kvartseja maantien itäpuolella, maantien ja paikallistien välisestä metsiköstä Hilapan taloa vastapäätä. Nyt paikalla ei havaittu merkkejä muinaisjäännöksistä.

Hilapan talon länsipuoliset pellot muistuttavat maaperältään ja topografialtaan Rantasenjärven rikaslöytöistä itärantaa. Peltoja ei oltu muokattu, eikä paikalla voitu mahdollista asuinpaikkaa havaita.

Kylä: Vihanti

Tila: Hilappa 3:56

Löydöt: KM 16452:1-2

Aiemmat tutkimukset:

Inv. 1964 A. Sarvas

Tark. 1977 P. Purhonen

VIHANTI 22

Takalo- Junttila

Kvartsilöytöpaikka, II
2434 02 VIHANTI
x = 7155 03, y = 2546 56, z = n. 85

Vihannin kirkosta noin 1,2 km luoteeseen Kirkkojärven ja Saarelanjärven välisellä harjanteella Junnin tien luoteispuolella. Alueelta on vuoden 1964 inventoinnissa tavattu kvartsi-iskoksia.

Tehdyn tarkastuksen aikana paikalla ei havaittu kvartssia, eikä muita merkkejä muinaisjäännöksestä. Päärakennuksen luoteis- ja pohjoispuolella perunanoton jäljiltä olleet pellot olivat pienikivistä hiekkamoreenia.

Vuoden 1977 tarkastuskertomuksessa mainittuihin kertomuksiin "kiveytyistä liedensijoista" tulee suhtautua varauksella. Junttila on vihannin vanhimpia taloja, suku on tunnetaan paikkakunnalta 1500-luvulta, joten mahdolliset liedet voivat hyvinkin olla historialliselta ajalta. Honkakosket eivät ole tilan alkuperäistä sukua.

Kylä: Vihanti
Tila: Takalo-Junttila 33
Omistaja: Eero Honkakoski, 86400 VIHANTI

Löydöt: KM 16450:1-2
Aiemmat tutkimukset:
Inv. 1964 A. Sarvas
Tark. 1977 P. Purhonen

VIHANTI 34

Pekuri

Kiviesineiden löytöpaikka, "kivikautinen paja", II

2434 03 VIHANTI

x = 7155 61, y = 2545 84, z = n. 90 m

Vihannin kirkosta noin 2,2 km luoteeseen, Utusen tien päässä olevasta Pekurin talosta noin 100 metriä kaakkoon, kohti etelää viettävässä rinteessä. Paikalta on maata otettaessa on löydetty kiviesineiden katkelmia ja teelmiä sekä kivilaji-iskoksia suppealta alueelta.

Löytöpaikka kasvaa nykyään tiheää koivuvaltaista vitikkaa, mutta maanottopaikka oli vielä löydettävissä. Löytöpaikan itäpuoliselta osin kynnetyltä pellolta tavattiin kaksi iskosmaista kvartsilohelmaa, jotka jätettiin paikoilleen. Löydöt tehtiin palstan 14:22 alueella olevan pellon pohjoisreunasta.

Kylä: Vihanti

Tila: Utunen 15:17

Löydöt: KM 16460:1-4 ja 20103:1-2 sekä Vih.M 1807-1809

Aiemmat tutkimukset:

Inv. 1964 A. Sarvas

Tark. 1977 P. Purhonen

VIHANTI 38

Isokangas E

Kivikautinen asuinpaikka, II

2434 03 VIHANTI

x = 7156 92, y = 2544 96, z = n. 85 - 87,5

Vihannin kirkosta noin 3,7 km luoteeseen Läntisrannan paikallistien kaakkoispuolella, Rantasenjärven länsipuolisen kankaan itäpäässä. Alue on pelloksi raivatun suon laitaa, missä maaperä muuttuu heikosti savensekaiseksi hiekaksi.

Paikalta on aiemmin löydetty kivitaltta ojaa kaivettaessa. Tarkastuksen aikana löydettiin kolme kvartsi-iskosta metsänistutusta varten tehdyistä auranvilloista kohdassa, missä Isokankaan tilan päärakennuksen itäpuoliselta pellolta on kulku alemmalle laajalle peltoaukealle, jonka länsireunasta havainnot tehtiin. Pelto muuttui pian löytökohdan alapuolella mustaksi turvemaaksi. Havainnon alaraja kulkee melko tarkkaa 85,00 metrin korkeuskäyrän kohdalla. Kvartsit jätettiin paikoilleen. Vaikka kvartsien löytöpaikka ei ole aivan sama kuin taltan, väliä on muutamia kymmeniä metrejä, voitaneet niitä pitää merkkeinä paikalla olevasta asuinpaikasta.

Kohteesta noin 130 metriä lounaaseen sijaitsee asuinpaikka 18 Isokangas.

Kylä: Vihanti

Tila: Isokangas

Omistaja: Pauli Ahola, KP 4, 86400 VIHANTI

Löytö: Vih.M 1738

Aiemmat tutkimukset:

Inv. 1964 A. Sarvas

VIHANTI 44

Rantanen, (Ylä-Rantanen)

Kivikautinen asuinpaikka, II

2434 03 VIHANTI

x = n. 7157 10, y = n. 2545 60, z = n. 85 - 92,5

Vihannin kirkosta noin 3,3 km luoteeseen Rantasenjärven pohjoisrannalla, Rantasenmäen etelään viettävillä rinnepellolla. Paikalta on löydetty suiponsoikean reikäseen puolikas ja kaksi talttaa.

Tarkastuksen aikana peltoalue oli lammashakana. Uutta Ylä-Rantasen itäpuolella olevaa taloa asuva Maija Hirvilammi ja tämän veli Kaarlo Hirvilammi, joka puolestaan asuu edellisestä edelleen itäänpäin Läntisrannan tien eteläpuolella, kertoivat, että kyseisellä peltoalueella on lisäksi myös kvartsi-iskoksia ja mahdollisesti esineitä. Molempien kertojien mukaan kvartsit esiintyvät paremminkin peltoalueen keskellä ja yläosassa, alavin osa on löydöistä köyhää.

Vaikka allekirjoittanut ei maastossa kyennyt kerrottua todentamaan, on todennäköistä, että kyseessä on asuinpaikka. Molemmille kertojille on kivikautinen materiaalia varsin tuttua, onhan heidän isänsä Kustaa Hirvilammi viljellyt paitsi ko. Rantasen aluetta myös Aartokangasta.

Kylä: Vihanti

R:not: 2:28, 1:16, 1:34 ja 1:73

Löydöt: KM 11764 sekä Vih.M 2776 ja 2777

Aiemmat tutkimukset:

Inv. 1964 A. Sarvas

VIHANTI 45

Kukkonen, Kuokospelto

Kivikautinen asuinpaikka, II

2434 03 VIHANTI

x = 7157 24, y = 2544 82, z = n. 85 - 87,5

Vihannin kirkosta noin 4,0 km luoteeseen, Lätisrannan paikallistien luoteispuolella olevasta Kukkosen talosta noin 150 m pohjoiseen olevalla erillisellä peltoaukella. Paikalta on löydetty useita kiviesineitä, joita säilytetään Vihannin kotiseutumuseossa.

Tarkastushetkellä alue oli nurmella. Havaintoja asuinpaikasta ei tehty. Isäntä Matti Mustakankaan mukaan pellossa kuitenkin kvartssia olisi. Paikan sijainti muinaisen merenlahden pienellä niemekkeellä on asuinpaikkaa ajatellen sovelias.

Kyseinen kohde on Rantasenjärven luoteispuolisen asuinpaikkaryppään keskellä. Noin 500 metrin säteellä sijaitsevat kohteet 3, 4, 15, 16, 17, 18, 38 ja 100.

Kylä: Vihanti

Tila: Kukkonen 1:44

Omistaja: Matti Mustakangas, KP 4, 86400 VIHANTI

Löydöt: Vih.M 4, 14-17, 264 ja 1951

Aiemmat tutkimukset:

Inv. 1964 A. Sarvas

VIHANTI 63

Alapere, Matinahö

Kivikautinen löytöpaikka, III

2434 03 VIHANTI

x = n. 7158 66, y = 2543 86, z = n. 95

Vihannin kirkosta noin 5,6 km luoteeseen, Vihannista Raaheen johtavan tien lounaispuolella, Särkijärvestä noin 0,6 km suoraan pohjoiseen. Alueella on pieni kangas, jonka eteläpuolitse virtaa Myllylampiin laskeva oja. Myllylammista puolestaan laskee oja Rantasenjärveen.

Selvittäessäni Rantasenjärven alueen irtolöytöpaikkoja, sain tietää, että Alapereen maille kuulunut Matinahon torppa on sijainnut Myllylammien luona. Peruskarttaa tarkemmin katsottaessa alueelta löytyykin vielä Matinahon nimellä kulkeva kangas, jolle on merkitty pieni niitty ja lato. Onko niitty kyseinen Matinahon pelto vai onko esine löytynyt ko. kankaan eteläpuoliselta peltoalueelta ei ole tiedossa. Niityn puolesta puhuu sen palstan rekisterinumero 1:58. Alapere on alueen vanhin talo ja sen rekisterinumero on yksi.

Paikkaa ei tarkastettu maastossa.

Löytö: KM 3518:1 tasataltta

VIHANTI 103

Alapere, Pere

Kivikautinen asuinpaikka?, II

2434 03 VIHANTI

x = n. 7157 55, y = n. 2545 82, z = n. 87,5

Vihannin kirkosta noin 3,6 km pohjoisluoteeseen, Längisrannan paikallistien ja Vihanti-Raaha -tien risteyksen luoteiskulmauksessa olevan Peren tilan pohjoispuolisilla pelloilla.

Selvittäessäni Alaperen maalta löydetyn taltan (kohde 63) löytöpaikkaa kertoi Peren tilan omistaja Jorma Pudas, että hän on löytänyt erilaisia iskoksia (kvartsi ja kivilaji?) kyseisiltä pelloilta. Tallettamiensa iskosten säilytyspaikkaa hän ei muistanut, eikä käyntini aikana niitä löytänyt.

Kyseiset pellot olivat viljelyksessä, eikä havaintoja paikalla tehty. Pudaksen antamia tietoja pidän kuitenkin luotettavina. Maastollisesti alue on asuinpaikaksi sovelias. Kun läheltä tunnetaan Rantasenjärven itärannan asuinpaikat (kohteet 5, 6, 12, 13, 14 ja 44), ei mahdollinen asuinpaikka kyseessä olevalla alueella ole tavatonta.

R:not: 1:25 (Pere) ja 1:73

Omistaja: Jorma Pudas, KP 4 96400 VIHANTI

VIHANTI 104

Ala-Rantanen

Kivikautinen asuinpaikka, II

2434 03 VIHANTI

x = n. 7156 80, y = n. 2546 34, z = n. 87,5 (peltoalueen keskus)

Vihannin kirkosta noin 2,7 km pohjoisluoteeseen heti Vihannista Raaheen johtavan tien länsipuolella olevalla pellolla, Rantasenjärven itäpuolella. Maaperä pellolla hiekkamultaa, joka 85,00 metrin korkeuskäyrän tienoilla muuttuu turvemaaksi.

Alueelta on saatu talteen kivitaltta, jota säilytetään Vihannin kottiseutumuseossa. Tarkastuksen aikana pelto oli osin kynnöksellä, osin perunan noston jäljiltä. Alueella havaittiin kvartssia pellon keskellä olevan sähkölinjojen yhtymäkohdan molemmin puolin. Kvartsit jätettiin paikoilleen.

Välittömästi kohteen pohjoispuolella on Aartokankaan ja siihen liittyvä Rantasen, Navettakankaan asuinpaikat ja eteläpuolella Tiluksen asuinpaikka. Kun näihin liitetään vielä Rantasen asuinpaikka, voidaan todeta, Rantasenjärven itäpuolella 85,00 metrin korkeuskäyrää noudattavan muinaisen merenlahden rannalla esiintyy kivikautisia asuinpaikkoja, enemmän tai vähemmän pesäkkeellisesti, yli kilometrin matkalla.

Tila: Rantala (samaa taloa kuin Ala-Rantanen)

R:no: 2:36

Omistaja: Aaro Vanharannan perikunta. Pesänhoitaja Mauno Vanharanta
KP 4, VIHANTI

Löytö: Vih.M 2746

VIHANTI 105

Niemipelto _NW

Kvartsilöytöpaikka, II

2434 03 VIHANTI

x = 7155 90-94, y = 2545 92-99, z = n. 85 - 87,5

Vihannin kirkosta noin 2,2 km luoteeseen Utusen tieltä Hiihtokeskukseen eroavan tien itäpäässä, Saarelanjärven itä- ja Rantasenjärven eteläpuolella. Alue on muodostanut muinaislahteen lännestä pistävän niemekkeen, jonka pohjoisreunalta tavattiin kvartssia.

Suon reunaa noudattelevan ja kankaan syrjällä kulkevan tien leikkauksista ja ojien ulkoseinämistä tavattiin puolenkymmentä kvartsiiskosta ja lohelmaa. Tien pohjoispuolella pintamaata oli kuorittu muutaman kymmenen neliömetrin alueelta, osa kvartseista löytyi tältä alueelta. Risteyksestä noin 20 metriä länteen löytyivät ensimmäiset kvartsit ja loput mainitulta kuoritulta alueelta edellisistä noin 80 - 90 metriä tietä eteenpäin.

Maaperä alueella oli kivistä hiekkamoreenia, eikä asuinpaikkaa ajatellen paras mahdollinen, lisäksi tielle oli ajettu sepeliä. Havaittujen kvartsien sijainti ojien ulomman penkan yläosassa ja paikan sijaitseminen kerrallisella rannalla oikeuttanevat pitämään kvartsien esiintymistä aitona. Kankaan ja suon raja on selvä, kuten alueella yleensäkin. Palaneita kiviä tai selvästi likaantunutta maata paikalla ei tavattu. Kvartsit jätettiin paikoilleen.

R:no: 15:17

VIHANTI 106

Rantasenjärvi W

Suksen löytöpaikka, II-III

2434 03 VIHANTI

x = n. 715₆ 80 +-10, y = n. 2545 10 +-10, z = n. 83,5-84

Vihannin kirkosta noin 3,5 km luoteeseen Rantasenjärven (ent. Ala-peretjärven) itärannalla.

Vuonna 1957 löysi Isokankaan tilan isäntä Seth Ahola tilansa uudis-raiviolta ojaa kaivaessaan kaksi laudankappaletta, jotka talletettiin Vihannin kotiseutumuseoon numerolla 1740. Luettelokortin mukaan kyseessä on kaksi ohutta koristeltua haapalaudan palaa. Kookkaamman pituus on 44 cm ja pienemmän 24 cm. Molempien leveys on noin 8 cm. Pienempi kappale kapenee kärkeä kohti. Luettelokortissa olevan valokuvan perusteella suksen päälypuolella on pitkittäistä uurreviivakoristelua.

Suksen kappaleiden sanotaan löytyneen läheltä kuivatun järven rannaa noin 35 cm syvyydestä. Tarkastaessani Isokankaan tilalla olleita asuinpaikkoja kertoi talon nykyinen isäntä Pauli Ahola, että sukusi olisi löytynyt talosta noin 300 metriä kaakkoon olevan pienen suosaarekkeen takaa.

Löytö: Vih.M 1740

VIHANTI 107

Rantasenjärvi _NE

Reenjalaksen löytöpaikka, II-III

2434 03 VIHANTI

x = n. 7175 00 +05-15, y = n. 2545 40 +-??, z = <85?

Vihannin kirkosta noin 3,3 km luoteeseen Rantasenjärven pohjoisrannalta. Löytänyt Vilho Heikkinen Ala-Rantasen maalta savenoton yhteydessä 1940-luvulla, siis ennen järven kuivattamista. Tarkka löytöpaikka ei kuitenkaan ole tiedossa.

Löytötiedoissa jalaksen sanotaan löytyneen Alaperetjärven (=Rantasenjärven) koilliskulmalta noin 100 metriä koilliseen ja suosta. Tämä viittaa entisen järven suoperäisiin rantoihin Ala-Rantasen talon itä- ja luoteispuolella. Savenotto, jonka yhteydessä jalas löytyi on ilmeisemmin tapahtunut viimeksi mainitulla alueella, joka on Ala-Rantasen maata. Rantasenmäen länsipuolta löytöpaikaksi muis-telivat myös Matti Mustakangas ja Kaarlo Hirvilammi.

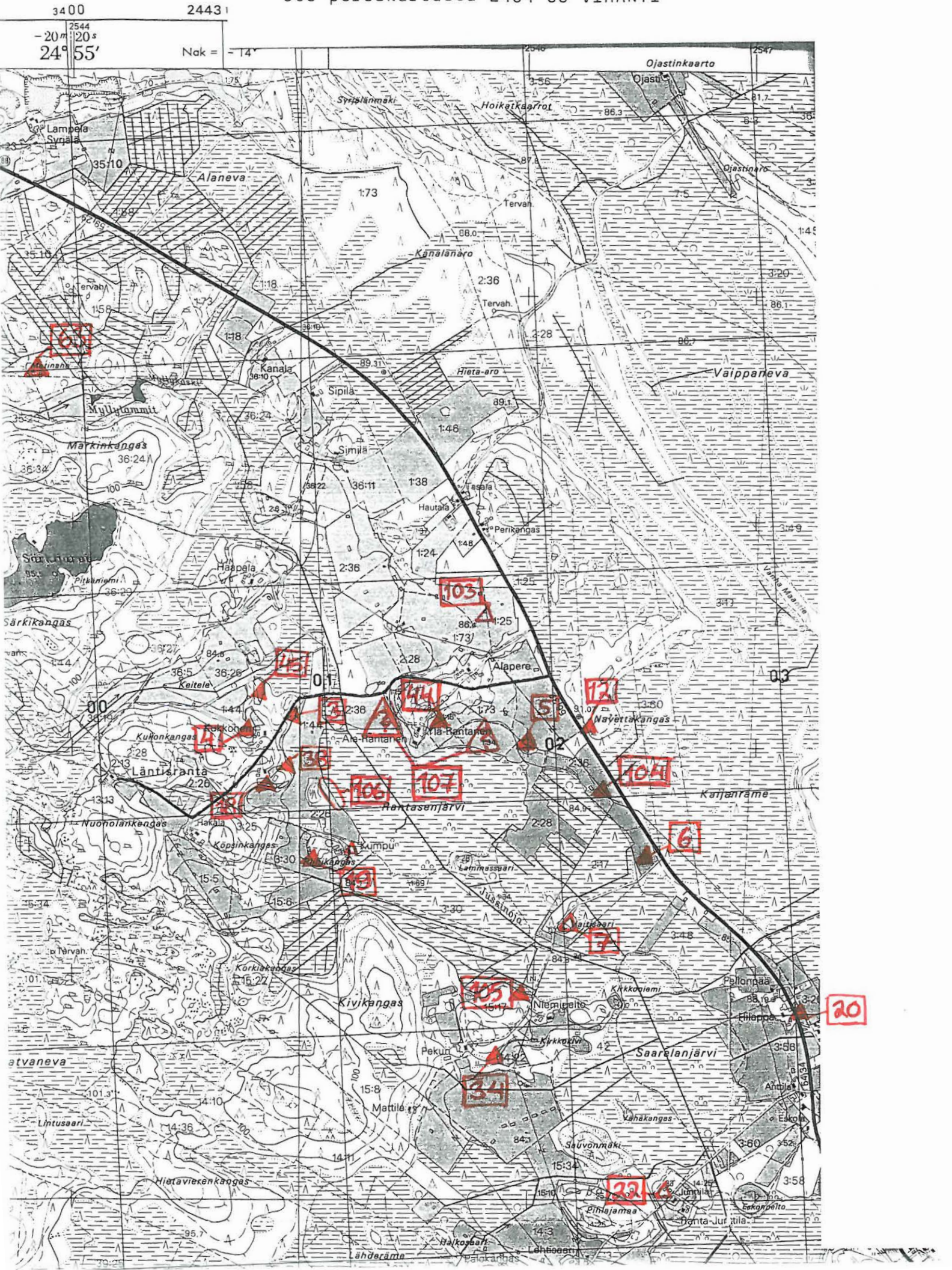
Jalas on noin 161 cm pitkä ja se on talletettu Vihannin kotiseutumuseoon numerolla 728.

Jalaksen on julkaissut Aulis Forss Raahen, Saloisten, Pattijoen ja Vihannin esihistoriassaan teoksessa Raahen tienoon historia 1, 1990, s. 98-99. Jalas on ajoitettu C-14 menetelmällä varhaisrautakautiseksi (Geologian tutkimuskeskuksen radiohiililaboratorio: Vihanti SU 1616, 2030+- 70 BP). Forssin mukaan kyseessä on ns. Morjärven rekityyppi.

Löytö: Vih.M 728

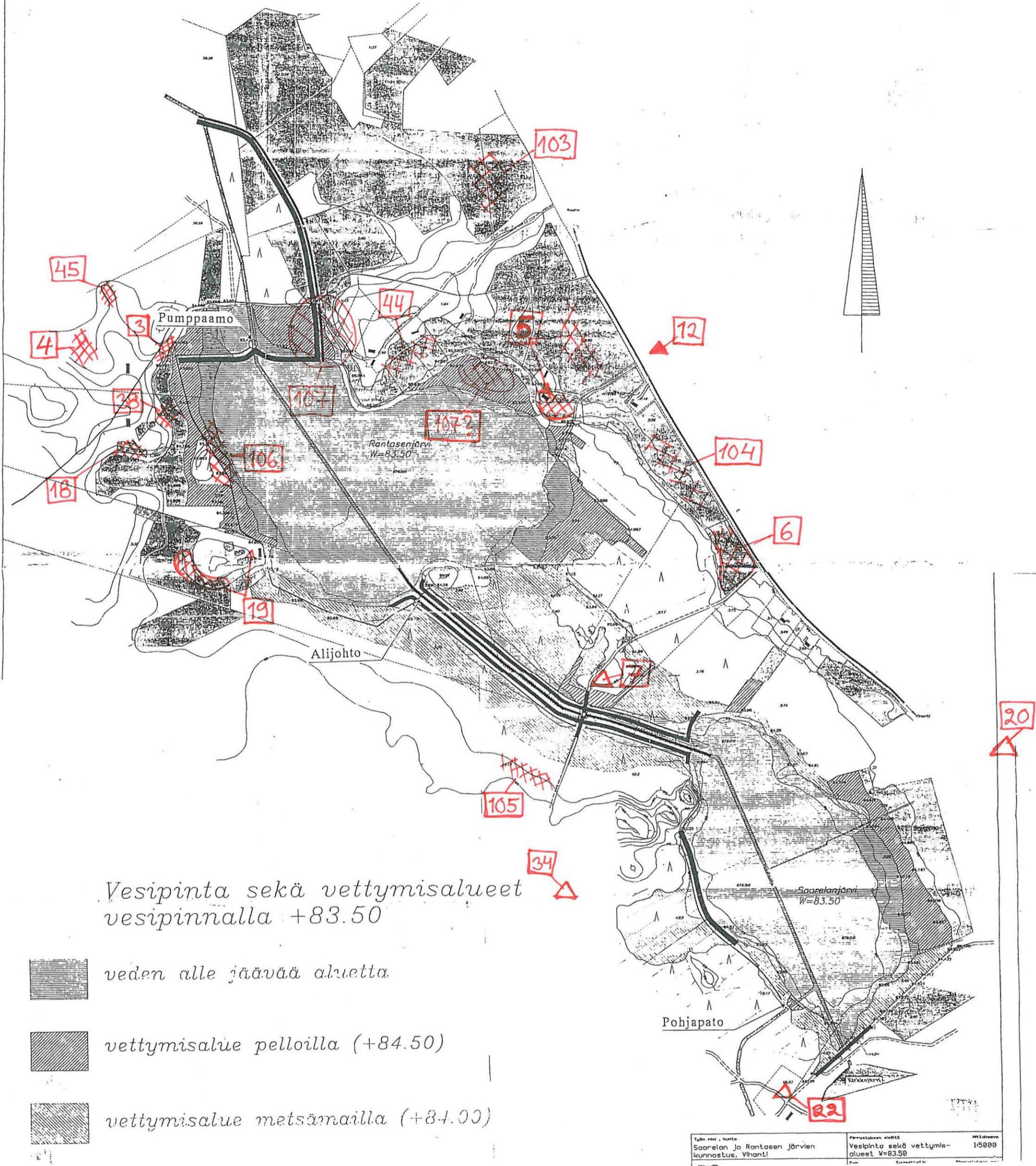
Ote peruskartasta 2434 03 VIHANTI

Rantasen- ja Saarelanjärven vesitys

Alustava suunnitelma W = N60+83.50

Vesipinta sekä vettymisalueet vesipinnalla +83.50

veden alle jäävää aluetta

vettymisalue pelloilla (+84.50)

vettymisalue metsämailla (+84.00)

Työn nimi, kunta Saarelan ja Rantasen Järvien kunnostus, Vhantti	Päivitetään: 2010 Vesipinta sekä vettymis- alueet W=83.50	Mittakaava 1:5000
--	---	----------------------